

Ministeeriumi pöördumine (kvaliteedijuhtimise metoodika rakendamise teemaliste koolituste läbiviimine ametnike poolt kõrvaltegevusena teistele asutustele).

Ministeerium korraldas väikehanke koolitajate leidmiseks, et pakkuda koolitusi teistele riigiasutustele. Pakkumuskutse saadeti kahele pakkujale, pakkumuse esitas üks osaühing. Osaühingu pakkumuse kohaselt pidid koolitusi läbi viima kaks koolitajat, kes on ametnikud ühes teises ministeeriumis.

Ministeerium, kus koolitusi läbiviivad ametnikud töötavad, küsis eetikanõukogu hinnangut antud koolitustegevuse vastavuse kohta eetika põhimõtetele.

Pöördumise esitanud ministeeriumi kommentaarid ja küsimused eetikanõukogule olid järgnevad: „Mõlemad teenistujad on oma kõrvaltegevuse teatiseid esitanud. Ministeerium on teadlik, et ametnikud tegelevad CAF (*Common Assessment Framework*¹ metoodika avaliku sektori asutustele) koolitustega ning jälgitakse, et oleks võetud puhkusepäev. Otseselt ei ole ametijuhendites ametnike tööülesandeks CAF koolituste läbiviimist ega vastavate metoodikate tutvustamist. Samas on mõlemad ametnikud osakonna koosseisus, mille üheks põhiülesandeks on ministeeriumi arendustegevuste koordineerimine. Avatud turg puudub. Ametnikud koolitavad avaliku sektori asutusi teemal, milles nad ise kunagi välja koolitati avaliku raha eest (ja kindlasti on ka ise end läbi praktika täiendanud, sh rakendanud CAFi oma ministeeriumis ja teistes haldusala asutustes). Probleemiks on, kuidas leida turult ka teisi tegijaid, kui antud metoodika on ainuke sobiv riigiasutustele? Samas, teenistujate kõrvaltegevus on reeglina lubatud ning häid koolitajaid ongi keeruline leida. Kas see on taunitav, kui teenistujad käivad teistele riigiasutustele või riigiga seotud asutustele tasu eest metoodikat tutvustamas ja praktikaid jagamas?“

Eetikanõukogu arutas ministeeriumi päringut ning tegi järgnevad tähelepanekud:

„Kõrvaltegevuste hea tava“ ning „Huvide konflikti vältimine ametnike koolitustegevuses“ hea tava selgitavad, et kui tegemist on koolitusega, mis ei kuulu ametniku ametiülesannete hulka, siis on koolitamine tavapärase kõrvaltegevusena, mida reguleerib ATS § 60. Kui kokkulepped on organisatsioonis olemas, pole tegemist ebaeetilise käitumisega. Koolitustegevus on ametniku täiendavaks ülesandeks siis, kui see ei kuulu ametniku põhiülesannete hulka ega kajastu ametikohajärgses põhipalgas, kuid kasutatav informatsioon põhineb tööalastel teadmistel või on töö käigus omandatud. Juhul, kui ametniku ametisse nimetav isik peab sellise koolitustegevuse tasustamist põhjendatuks, tuleb siiski vältida topelttasustamise olukorda. Hea tava sedastab samuti, et ametikoha eesmärgiga seotud koolituste eest tasu võtmine ei ole üldjuhul aktsepteeritav.

CAF metoodika leviku algatajaks oli EIPA² (*European Institute of Public Administration*), kes hakkas nimetatud metoodika levitamise tegelema juba ca 15 aastat tagasi. Loodi ka kontaktpunktid liikmesriikidesse, kelle ülesandeks oli CAF metoodika levitamine ja sisekoolitajate ettevalmistamine Euroopa Liidu rahastuse toel. Eesti CAF kontaktpunkt loodi Rahandusministeeriumisse. Koolitati välja ka ametnikud, kes CAF metoodikat asutustes tutvustasid. Algne mõte oli selles, et CAF metoodikat hakatakse levitama liikmesriikides juba olemasoleva teadmise kaudu ning seda täiendavalt sisse hankida pole vaja.

¹ Vt nt <https://www.eupan.eu/caf/>

² <https://www.eipa.eu/>

Eetikanõukogu leidis, et hange ei ole sellel juhtumil parim vorm kogemuste vahetamiseks ja teadmiste levitamiseks asutuste vahel, sest teadmised ja kogemus on avalikus sektoris sees. Siin võiks kaaluda võimalust, et üks ministerium kompenseerib teisele ministeriumile koolituse ettevalmistamisega seonduvad kulud. Siinjuures tuleb silmas pidada, et peaks arvestama ka koolituste ettevalmistamiseks kuluva ajaga ning võib ette näha lisatasu maksmise võimaluse koolitajatele.

Eetikanõukogu ei peatunud pikemalt teemal, kas CAF meetodika on riigiasutustele parim ja ainuvõimalik. Riigiülest kohustust asutustel selle meetodika alaste koolituste läbimiseks hetkel ei ole.

Samuti juhiti tähelepanu sellele, et ametnike enda kohustus on esimesena hinnata, kas koolitustegevus võib endaga kaasa tuua rolli- või huvide konflikti nende igapäevatöö seisukohalt.

Eetikanõukogu leidis, et kui konkreetne koolitustegevus ei kuulu ametniku teenistusülesannete hulka, on tegemist tavapärase kõrvaltegevusega, mida reguleerib ATS § 60. Ent kui vajalikud teadmised ja kogemus konkreetse meetodika kasutamiseks on olemas üksnes varasemalt avalike vahendite toel ettevalmistuse saanud ametnikel ehk turg puudub, siis hanke korras koolituste korraldamine ei ole parim viis. Pigem tuleks riigiasutustel sõlmida omavahelised kokkulepped olemasoleva teadmise parimaks kasutamiseks ja vajadusel täiendavate tööülesannetena tasustamiseks.